

DE OFFERS

JEROEN WINDMEIJER

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® ten behoeve van verantwoord bosbeheer.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2019 Jeroen Windmeijer
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Omslagbeeld: Wil Immink Design/iStock
Foto auteur: © Taco van der Eb
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: GPP Media, Germany

ISBN 978 94 027 0353 5
ISBN 978 94 027 5839 9 (e-book)
NUR 305
Eerste druk augustus 2019

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/
of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/
of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver. Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

1

Het kind lijkt in diepe rust.

Het zit binnen in een kamer tegen een muur aan, de armen om de opgetrokken benen geslagen. Zijn hoofdje rust op zijn knieën, als dat van een kind dat op een feest per se op wilde blijven en dan toch door slaap werd overmand.

Maar het is dood.

Zijn schoongewassen voetjes steken in open sandalen van leer, zijn broek is smetteloos wit en de kleine, blauwe poncho die hij draagt is duidelijk niet nieuw, maar ziet er wel schoon uit. De bloemenkrans in zijn haar is opzij gezakt.

Pas als je goed kijkt, zie je onder de bloemen het geronnen bloed op het achterhoofd, waar zijn schedel een onnatuurlijke deuk vertoont.

Met mijn eenentwintig levensjaren is het niet de eerste keer dat ik een dode zie. Maar om een zo jong kind dood te zien – het is misschien zes of zeven jaar – is toch van een heel andere orde dan mijn grootvader na een lang en gezegend leven in zijn kist te zien liggen.

Een jong leven, een geknakt riet dat nooit meer de kans zal krijgen tot bloei te komen, nooit meer liefde zal kunnen geven of ontvangen.

Ik kijk opzij naar *padre* Mauro Benigni, die zijn blik gefixeerd houdt op het kind, alsof hij het daarmee tot leven kan wekken. De priester lijkt bevroren, als iemand die niet weet of hij moet vechten of vluchten. Het is duidelijk dat hij niet hier wil zijn, maar elders, misschien aan zijn bureau in de studiekamer van zijn bescheiden woninkje bij de kerk van Tiahuanaco, knielend in de kapel voor het beeld van de Maagd Maria, of waar dan ook. Maar niet hier.

‘Wanneer is hij precies gevonden?’ vraagt Mauro aan niemand in het bijzonder.

‘Vanmorgen vroeg, padre,’ zegt een van de mannen die samen met ons in de kleine kamer staan.

Rond het lichaam van het jongetje zijn in een halve cirkel dikke kaarsen gezet. De flakkerende lichtjes werpen groteske schaduwen op de lemen muren van het huis, een danse macabre.

Ik bestudeer de indiaanse gezichten van de mannen. Schijnbaar onbewogen kijken ze op de dode jongen neer, alsof ze zijn dood accepteren als een niet te vermijden ramp in hun toch al tragische levens.

Bijna zes maanden verkeer ik hier op de hoogvlakte van Bolivia in hun midden, maar ik kan nog steeds geen peil op hen trekken.

‘Wie zijn de ouders?’ vraagt Mauro.

‘Die staan buiten, padre,’ zegt dezelfde man. ‘Ik ben de *padrino* van Luis.’

‘Luis?’

‘Zo heet hij, padre. Dit was Luis.’

‘En hier...’

‘Dit is zijn huis.’

Ik kijk om me heen in de kamer, die duidelijk dienstdoet als opslagruimte. Er liggen juten zakken opgestapeld, die aan de bobbels te zien aardappels bevatten. Ertegenaan staan grote zakken met bonen, mais en graan, die de familie het komende jaar moeten voeden. Waarschijnlijk zal het opnieuw niet genoeg zijn, zoals ieder jaar weer.

Aan de muren hangen landbouwwerktuigen – een zeis, een schop, een hak – met lange stelen van hout die niet helemaal recht meer zijn. Een primitieve ploeg rust op zijn kant, het kaarslicht weerkaatst in de scherpe bladen. Ertegenaan staat het juk waarmee de ossen aangespannen kunnen worden, een ruw touw ligt er strak opgerold bovenop.

‘Wie heeft hem gevonden?’ vraag ik.

‘Zijn vader, *el pobrecito*... Hij wilde naar het land gaan vanmorgen om te werken. Luis zat voor het huis, in dezelfde houding als hij nu hier zit.’

‘Juist.’

Zoals we hier staan, is het net alsof we voor een stilleven poseren.

Mauro laat het hoofd zakken en staart naar de knoopjes op zijn soutane. Het lijkt of hij ze stuk voor stuk aan het tellen is – drieëndertig; één voor ieder levensjaar van Christus – zoals iemand kralen telt op zijn rozenkrans. Dan pakt hij een zakdoek uit zijn zak om zijn voorhoofd af te vegen, hoewel dat niet bezweet is.

Het is fris. We bevinden ons op vierduizend meter hoogte, op de Altiplano, de hoogvlakte. Het is juni en de winter staat voor de deur.

Mauro vouwt zijn handen, de zakdoek heeft hij nog vast.

‘Agnus dei,’ hoor ik hem prevelen, ‘qui tollis peccata mundi.’ *Lam Gods dat de zonden van de wereld draagt.*

De indiaanse mannen sluiten de ogen en buigen het hoofd, waarschijnlijk aanvoelend dat de priester een gebed uitspreekt ter ere van hun overleden dorpsgenootje.

‘Dona eum requiem sempiternam.’ *Geef hem eeuwige rust.*

Mauro stopt de zakdoek terug en stapt als eerste over de drempel naar buiten.

Ik volg hem. Als ik achteromkijk, zie ik dat de andere mannen nog met het hoofd gebogen staan, alsof ze niet in de gaten hebben dat het gebed al afgelopen is.

Eerder die dag

‘Drink, *compadre*, drink!’ schreeuwt hij boven de herrie uit. Met waterige oogjes probeert de indiaanse man me aan te kijken, maar hij heeft duidelijk moeite zijn blik te fixeren. Een wollen muts, met gestileerde alpacafiguurtjes versierd, zit scheef op zijn hoofd – de oorflappen heeft hij omhooggeklapt. De zijpanden van zijn poncho met smalle rode en zwarte banen heeft hij over zijn schouders geslagen om zijn armen vrij te maken.

Ik neem het plastic bekertje van hem aan.

‘*Salud*,’ zeg ik en dan sla ik het kleurloze goedje in één keer achterover. Het is zeer sterk spul – waarschijnlijk zelfgebrouwen – en het vecht zich brandend door mijn slokdarm een weg naar beneden. Ik geef het bekertje terug, terwijl ik een grimas trek om van deze klap te bekomen.

‘*Gracias, compadre!*’ roept hij veel te luid en hij slaat met een vlakke hand tegen mijn borst aan. Dan loopt hij een stukje door, wankelend, om daar iemand iets aan te bieden, maar niet voordat hij eerst zelf weer een slokje heeft genomen.

Vandaag wordt Corpus Christi gevierd, een feest dat altijd op de tweede donderdag na Pinksteren valt. Een paar dagen geleden ben ik speciaal hiervoor vanuit Tiahuanaco naar La Paz gekomen.

In Europa wordt Corpus Christi volgens mij alleen in landen als Italië, Spanje en Portugal gevierd. Zelf had ik in ieder geval nog nooit van de ‘Sacramentsdag’ gehoord, voluit het ‘Hoogfeest van het heilig lichaam en bloed van Christus’ geheten. Christenen vieren dat Jezus Christus zijn lichaam en zijn bloed in de vorm van brood en wijn wil geven aan eenieder die in hem gelooft.

Het hoogtepunt van het feest hier is een bonte optocht door de stad. Een werkelijk eindeloze stoet mensen is al aan me voorbijgetrokken.

Kleurrijk uitgedoste dansgroepen vormen de kern, begeleid door blaasorkesten of door muziek die hard en onzuiver uit grote speakers op platte karren knalt. Verder worden op grote draagbaren enorme heiligenbeelden meegezeuld, omhangen met bloemenkransen en kleurrijke slingers. De Maagd Maria mag zich in een enorme populariteit verheugen, maar ook Christus zelf is goed vertegenwoordigd, samen met talloze heiligen die ik niet direct bij naam ken.

Het is een soort carnaval, compleet met de enorme hoeveelheden alcohol die worden geconsumeerd. In iedere groep – vaak een wijk of een club vertegenwoordigend – lopen mannen mee die om de zoveel meter stilstaan om iemand uit het publiek een glaasje in te schenken, waarna ze direct zelf ook een slok nemen. Aan de bezwete gezichten van de deelnemers te zien, zijn de meesten al een tijdje bezig met drinken. De muziek wordt met iedere volgende dansgroep onzuiverder.

Ik sta in de Calle Nueva York voor de Residencia P. Tomás van der Vloodt, een klooster van de Orde der Augustijnen in het centrum van de stad.

Naast me staat Maarten Vader, een Nederlandse priester die al tientallen jaren in La Paz woont en werkt. Ik moet bij hem altijd aan Marten Toonder denken en dat is niet alleen doordat ze bijna dezelfde naam hebben. Ook Maarten heeft dat voorname, bijna adellijke voorkomen; een rijzige gestalte, slank, een gezicht met heldere ogen en wat ingevallen wangen, borstelige wenkbrauwen en relatief lang, grijs haar. Maarten spreekt het licht ouderwetse Nederlands van iemand die al lang niet meer in Nederland verkeert. Je hoort er sporen van het Spaans in terug en in zijn Spaans hoor je weer duidelijk zijn Nederlandse achtergrond.

‘Zullen we zo maar eens op pad gaan, don Lucas?’ stelt Maarten voor. ‘We staan hier alweer even...’ Zoals iedereen hier noemt Maarten me ‘Lucas’, terwijl mijn echte naam Luc is. ‘Dit gaat de hele dag zo door,’ zegt hij. ‘Ik kan je verzekeren: het voegt niets toe om nu nog langer te blijven – behalve dan als je gratis straalbezopen wilt worden.’

We lachen.

‘Kom,’ zegt hij. Maarten legt een hand op mijn rug en dwingt me met zachte hand vooruit.

We duwen de grote, eikenhouten deur open die toegang geeft tot het klooster. Als die met een klap achter ons dichtvalt, lijkt het carnavaleske

gewoel in één keer heel ver weg, alsof ik in een druk zwembad onder water ben gedoken.

‘Altijd een heerlijk moment,’ zegt Maarten. ‘Als ik hier binnenstap en die drukte daarbuiten achter me kan laten.’

We lopen via de overdekte zuilengalerij die de binnentuin omzoomt, naar het gedeelte waar de slaapvertrekken zijn.

‘Ik trek mijn burgermanskloffie even aan,’ zegt Maarten. ‘Als jij je spullen ook haalt, dan treffen we elkaar zo in de hal. Dan kunnen we direct vertrekken.’

Ik loop naar boven om mijn rugzak op te halen. Nog even kijk ik de kamer rond die mijn thuis is geweest, telkens als ik de afgelopen maanden in La Paz was. Een eenvoudige ruimte, een studentenkamer bijna, met een eenpersoonsbed, een boekenkast die een hele wand bedekt, in de vensterbank een schitterend houten beeld van een indiaans ogende Maria, en een bureau voor het raam dat uitzicht biedt op de binnentuin met enkele beelden van heiligen op sokkels, verweerd en deels met groene aanslag bedekt.

Aan de muur hangt een crucifix, een uit één stuk hout gesneden beeld van Christus aan het kruis.

Het boek *Lituma en los Andes* van de Peruaanse schrijver Mario Vargas Llosa ligt nog op het nachtkastje. Het is me gelukt het boek in het Spaans bijna uit te lezen – iets waar ik zelf nogal trots op ben. Ik neem het mee in de hoop er tijdens mijn laatste dagen in Tiahuanaco nog aan toe te komen.

Op weg naar beneden word ik plots overvallen door een sterk gevoel van melancholie. Mijn verblijf van zes maanden in Bolivia loopt ten einde en de tijd is wel heel erg snel voorbijgegaan. Straks rijden Maarten en ik naar Tiahuanaco, een rit van iets meer dan twee uur – het wordt een soort afscheidsronde voor mij. Zondag rij ik met al mijn spullen weer met hem mee terug naar La Paz. Maandag neem ik het vliegtuig naar São Paulo in Brazilië, waar ik overstap op een vlucht naar Amsterdam.

In het kader van de afstudeerscriptie voor mijn studie bos- en natuurbeheer aan de universiteit van Wageningen loop ik stage bij de Unidad Académica Campesina de Tiahuanaco, de landbouwuniversiteit van Tiahuanaco. Ik werk mee aan een project waarbij de boomloze hellingen op de bergen van de Altiplano met lokale variëteiten worden herbebest.

In de afgelopen zes maanden ben ik iedere drie of vier weken naar La Paz gegaan. Voor mijn eindschrijving bezocht ik bibliotheken, sprak ik onderzoekers van de Universidad Mayor de Andrés of de Universidad Católica Boliviana San Paulo of overlegde ik met mensen van verschillende ngo's die geld stopten in 'mijn' herbebossingsproject. Ik verbleef dan een paar dagen hier, in een logeerkamer van het klooster.

'*Vamonos!*' roept Maarten me toe als hij energiek de hal in stapt. Hij heeft vrijetijdskleding aan, iets wat ik bij hem altijd een beetje vreemd vind. Ik ben gewend Maarten te zien in zijn zwarte habijt met het koord om de middel, die hij als augustijner monnik gewoon is te dragen. Maar dat is natuurlijk geen erg praktische kleding als je moet autorijden.

Net op het moment dat we de deur openen om ons weer in het straatgewoel te begeven, komt een vrouw de hal in gerend. Het is een van de huishoudsters, die voor de broeders koken, de was doen en de boel schoonhouden. In haar rechterhand houdt ze een telefoon.

'Padre,' zegt ze, zwaar hijgend. Het kost haar eventjes om weer op adem te komen. 'U bent er nog, *gracias a Dios*.' Ze overhandigt de telefoon aan Maarten. 'Het is padre Mauro,' zegt ze. 'Uit Tiahuanaco.'

Ah, Maartens vriend uit Tiahuanaco. We zijn juist naar hem onderweg.

Maarten heeft een paar dagen vrij kunnen nemen om zijn oude Italiaanse vriend en collega-priester, te bezoeken, hetgeen hij één of twee keer per jaar doet.

'Mauro,' zegt Maarten met veel warmte in zijn stem. 'We komen eraan, *mi querido amigo*. Maak je geen zorgen, we zijn het niet verge-' De hartelijke uitdrukking op Maartens gezicht verdwijnt in één klap, alsof een onzichtbare regisseur hem heeft opgedragen ernstig te kijken. Hij luistert alleen nog maar en knikt, terwijl hij naar de grond staart.

'*Dios mio*,' stamelt hij dan. 'Het is niet waar. Vertel me dat het niet waar is...' Maarten sluit zijn ogen. 'Welke duivel heeft dit op zijn geweten? Ach, mijn hemel... God hebbe zijn ziel, het arme kind...'

Mauro lijkt ook te zijn stilgevallen aan de andere kant van de lijn.

Wat is er? wil ik roepen, maar ik houd me in.

'Goed, goed...' zegt Maarten. 'Don Lucas en ik stonden al op het punt om... Maak je geen zorgen, we komen naar je toe. Drie uurtjes, maximaal... Dan praten we verder, Mauro... We zullen samen bidden.'

Maarten verbreekt de verbinding en geeft de telefoon aan de huishoudster, die het hele gesprek zonder enige zichtbare emotie heeft gevolgd.

‘Wat is er gebeurd?’ vraag ik.

‘Vanmorgen is in een dorp bij het Titicacameer een dood kind gevonden. Het derde kind in een jaar tijd, vermoord.’

3

Achter Mauro aan stap ik naar buiten, blij weg te kunnen uit de ruimte met het dode kind. Door het schelle licht buiten knipper ik hevig met mijn ogen.

Op de binnenplaats, waar het huis in een U-vorm omheen is gebouwd, staan drie agenten te wachten. De middelste ken ik redelijk goed: Sixto, de corpulente hoofdcommissaris van het stadje Guaquí. Met hem heb ik verschillende keren te maken gehad voor de noodzakelijke stempels in mijn paspoort.

Guaquí vervult een centrumfunctie voor de gemeenschappen ten zuiden van het Titicacameer, vanaf Tiahuanaco tot aan Desaguadero, een dorpje op de grens met Peru, twintig kilometer verderop.

‘Padre,’ zegt Sixto, zich naar voren haastend. Hij pakt Mauro’s rechterhand en kust de grote zegelring om diens vinger. Zijn twee collega’s volgen zijn voorbeeld.

Gedrieën nemen ze hun petten af die ze onder hun arm steken, zo synchroon dat het lijkt alsof ze gerepeteerd hebben.

Zonder nog iets te zeggen gaan de drie agenten de ruimte binnen waar het jongetje, Luis, is.

Op een bankje op de binnenplaats staart een man voor zich uit, een honkbalpet van de Boston Red Sox in zijn handen. Naast hem zit een vrouw, met het typische ronde zwarte bolhoedje balancerend op haar hoofd.

Dat zullen de ouders zijn.

De binnenplaats wordt begrensd door een halfhoog muurtje van slordig gestapelde keien, met in het midden een keurig gemetselde stenen boog die als poort dienstdoet.

Erbuiten hebben zich tientallen mensen verzameld. De kleding van de mannen is net zo grauw en stoffig als de aarde die ze bewerken. De vrouwen, allen met bolhoedjes, dragen wijde rokken en hebben kleu-

rige doeken om de schouders geslagen, alsof ze op weg zijn naar een feest.

Achter hen schittert de machtige waterspiegel van het Titicacameer, sinds mensenheugenis een stille getuige van het leven, streven en sneven van de indiaanse boeren op de akkers aan zijn oevers.

En veel verder nog liggen de eeuwig besneeuwde toppen van de bergketens rond de Illimani, de zesenthalve kilometer hoge vulkaan net buiten La Paz.

‘Lucas!’ hoor ik een vrouwenstem roepen.

Ik kijk om me heen en dan zie ik haar. Een fractie van een seconde ben ik verrast haar hier te zien, maar dan besef ik dat deze gemeenschap aan de oevers van het meer natuurlijk haar eigen *comunidad* is, het dorpje waar ze geboren en getogen is.

Nayra.

De collega met wie ik het meest samenwerk in het universiteitsproject. Maar voor mij is zij veel meer dan dat.

Nayra maakt zich los uit de groep vrouwen met wie ze heeft staan praten. Zelfs met haar door bezorgdheid en verdriet getekende gezicht is ze een buitengewoon knappe verschijning. Klein, maar ook weer niet zo klein als de meeste Aymaravrouwen; gitzwart haar dat in een dikke paardenstaart op haar rug hangt, een lichtgetinte huid en altijd rode wangen van de zon, met diepbruine, bijna zwarte ogen waarin ik kan verdrinken als ze me aankijkt.

Ze is gekleed als een *mestiza* – zoals de gemengde nakomelingen van Spanjaarden en indianen genoemd worden. Ze draagt een lange broek, blouse en een kort windjack, met stevige schoenen eronder, een kledingkeuze waar ze door haar omgeving meer dan eens op is aangesproken. Een *indígena*, een indiaanse, hoort een lange rok te dragen, uit respect voor de tradities en de geschiedenis van haar volk.

Nayra's ogen zijn roodomrand.

Ze werpt zich in mijn armen en houdt me stevig vast. Door onze kleding heen voel ik hoe haar borsten tegen me aan drukken, maar ik probeer mijn gedachten daarvan weg te leiden.

Met mijn één meter tachtig toren ik een flink stuk boven haar uit. Zelfs met hun bolhoedjes op komen de meeste vrouwen hier niet eens tot mijn borst – en de mannen zijn al niet veel groter.

Ze maakt zich van me los en kijkt me aan. Haar gezicht is onmiskenbaar indiaans. Maar als ik thuis een foto zou laten zien zonder erbij te zeggen waar die gemaakt is, zouden mensen gemakkelijk kunnen denken dat ze wellicht uit Tibet, Nepal of Siberië komt.

‘Ik durf niet naar binnen,’ zegt ze zachtjes.

‘Dan moet je dat ook niet doen,’ antwoord ik. ‘Het is zo’n verdrietig gezicht, zo’n jong kind nog.’

‘Wie doet er nou zoiets? Welke duivel is tot zoiets in staat?’ Dan barst ze opnieuw in huilen uit.

‘*Pobre Luicito*,’ zegt ze dan, met verstikte stem.

‘Was hij familie van je?’

‘Hier in de comunidad zijn we zo met elkaar verbonden, dat weet je.’ Ze maakt zich van me los en doet een stapje naar achter. ‘Als je het uitzoekt, zal hij vast op de een of andere manier aan me verwant zijn.’ Kort glimlacht ze door haar tranen heen. ‘Via onze opa’s of oma’s, ik weet het niet, maar voor ons allemaal voelt het alsof we een familielid verloren zijn. En dat op zo’n beestachtige wijze ook, het is afschuwelijk.’

Ze omhelst me opnieuw en ik sla mijn armen weer om haar heen.

In de verte zie ik Maarten naderen. Hij loopt over het brede, langzaam stijgende pad dat de gemeenschap in tweeën deelt.

Zijn blauwe 4x4, die geparkeerd staat in de berm van de stoffige weg die langs het dorp loopt en naar Peru leidt, blikkert in de zon. Daarachter strekken de langgerekte akkers zich uit tot aan de rietkragen aan de oevers van het meer. Hij was bij de auto gebleven toen Mauro en ik naar het huis van Luis gingen.

Maarten had me overgehaald samen met hem en Mauro mee te rijden naar het dorp.

Vanaf de binnenplaats voor het huis klinken geluiden en ik laat Nayra los. Samen kijken we naar commissaris Sixto die de kleine Luis in zijn armen draagt, gevolgd door zijn twee assistenten en Mauro. Opnieuw dringt zich het beeld aan me op van een in slaap gevallen jongetje, dat nu door zijn vader naar bed gebracht wordt.

Hier heeft men niet de beschikking over *CSI*-achtige technieken waarbij met de modernste middelen en *DNA*-onderzoek een moordenaar binnen korte tijd wordt opgespoord. Als ik zo om me heen kijk, lijkt het bijna alsof de mensen zich er al bij hebben neergelegd dat de dader zich

pas in het hiernamaals hoeft te verantwoorden. Nog los van de primitieve onderzoeksmethoden staat de zwijgzaamheid van de mensen een goed onderzoek vaak in de weg, had Mauro me net op weg hiernaartoe al uitgelegd. De mensen zijn door de eeuwen heen wantrouwig geworden ten aanzien van de blanke en *mestieze* instituties.

En terecht, zo vulde Maarten hem aan, want meestal betekende de bemoeienis van de buitenwereld slecht nieuws waarbij de indiaanse bevolking uiteindelijk altijd aan het kortste eind trok.

Een jaar geleden is er een kind vermoord in een gemeenschap niet ver van die van Nayra vandaan. En vlak voor mijn komst naar Bolivia is er een tweede kind om het leven gebracht, onder identieke omstandigheden, in een gemeenschap aan de andere kant van de bergen. Toen was er nog een hele delegatie van het Dirección de Investigaciones Nacionales (DIN) vanuit La Paz naar het bewuste dorp afgereisd, het nationale onderzoeksbureau van Bolivia dat zich bezighoudt met criminaliteit in de breedste zin van het woord. Hun onderzoek had niets opgeleverd, al hadden ze wel met veel mensen gesproken. In de auto had Mauro de verwachting uitgesproken dat ze zich deze keer de moeite van de lange reis waarschijnlijk zouden besparen.

Het feit dat commissaris Sixto het lichaam van Luis onmiddellijk van de plaats delict wegneemt, lijkt hem gelijk te geven. Strikt genomen is het trouwens niet eens de plek waar de misdaad heeft plaatsgevonden, omdat Luis van de plek waar hij was gevonden naar binnen is gebracht.

De mensen wijken uiteen als Sixto naar de politiejeep loopt. Een van zijn collega's doet de achterportieren open en pakt een wit laken dat hij uitspreidt op de vloer van de auto.

Sixto legt Luis voorzichtig neer en doet dan een stap opzij.

Mauro haalt een klein, plat potje uit zijn zak waar hij de deksel vanaf schroeft. Hij doopt zijn wijsvinger in de witte crème – ik denk dat het Nivea is – en brengt een kruisje aan op het voorhoofd en de handen van Luis. Hoewel ik alleen Mauro's lippen zie bewegen en hem niet kan verstaan, weet ik welke woorden hij spreekt.

Moge onze Heer Jezus Christus door deze heilige zalving en door Zijn liefdevolle barmhartigheid je bijstaan met de genade van Zijn Heilige Geest. Moge Hij je van zonden bevrijden, je heil brengen en verlichting geven.

Ik was erbij toen de priester van onze rooms-katholieke Werenfriduskerk in Elst speciaal naar het ziekenhuis in Nijmegen gekomen was om onze grootvader, die op zijn sterfbed lag, met precies deze woorden te bedienen.

Maar welke zonden kan zo'n klein kind in hemelsnaam hebben begaan, vraag ik me af, terwijl ik met Nayra naar de politiewagen toe loop.

De ziekenzalving of de bediening met de laatste sacramenten kan volgens mij alleen gebeuren als de persoon nog niet overleden is, maar hier en nu lijkt dit mij ook het enige juiste om te doen. Dit is niet het moment noch de plaats voor theologische haarkloverijen.

Dan legt Sixto het laken over het jongetje heen, een lijkwade. De deuren van de jeep doet hij zachtjes dicht en hij draait zich om, zijn handen in de zij. Het is duidelijk dat hij niet goed weet wat hij moet doen.

De ouders zijn op het bankje blijven zitten, alsof dit alles hen niet aangaat.

‘Dit is de derde al,’ zegt Mauro. ‘De derde in een jaar tijd, Sixto.’

‘Ik weet het, padre, ik weet het. God hebbe hun zielen.’

‘En je hebt nog niks ontdekt? Nog geen enkele aanwijzing gevonden?’

‘Nee, nog helemaal niks. We zijn alle gemeenschappen afgegaan, we hebben met alle leiders gesproken, met de dorpsoudsten. We hebben vergaderingen gehad met de dorpsraden van alle comunidades in de wijde omtrek, maar niemand die iets weet.’

‘Of niemand die iets zegt.’

‘De mensen zijn ook bang, padre. Ze zeggen dat de duivel rondwaart hier. Sommigen denken dat deze offers misschien nodig zijn voor Moeder Aarde, voor Pachamama. Dat zij erom vraagt in ruil voor een grotere oogst. Maar iedereen is vooral bang, padre, bang dat hun zoon of dochter het volgende slachtoffer zal zijn.’

‘Maar dan moeten ze júíst praten, toch? Vertellen wat ze gezien hebben? Uitspreken als ze verdenkingen hebben... De duivel waart rond, wat een onzin! Natuurlijk gaat er een duivelse persoon rond, of zijn er duivelse personen actief, maar in de gedaante van een mens van vlees en bloed. En wat is dat voor een bizar geloof waarin een kinderoffer nodig zou zijn?’

Zullen we het eens over jouw god hebben? denk ik cynisch, maar ik hou mijn mond.

Sixto's twee collega's hebben ondertussen al plaatsgenomen op de achterbank van de jeep.

'Ik ga terug naar Guaquí, padre,' zegt Sixto tegen Mauro. 'In Hospital Corpa kunnen we hem onderbrengen in een gekoelde ruimte. Ik zal iemand uit La Paz laten komen om het lichaam te onderzoeken, maar over de doodsoorzaak bestaat geen enkele twijfel natuurlijk.'

'Nee,' zegt Mauro. 'Maar wie weet heeft de moordenaar of hebben de moordenaars toch nog sporen achtergelaten.'

Sixto schudt het hoofd. 'Nadat ze Luis hadden gevonden, hebben ze hem naar binnen gebracht. Voor ons onderzoek is dat funest natuurlijk... Daar is niets meer aan te doen. Maar goed... Ik hou u op de hoogte, padre, hoe dan ook.'

'Dat is goed.'

Sixto loopt naar de ouders op de binnenplaats, die onmiddellijk opstaan. Ze schudden hem de hand, maar kijken hem niet aan, alsof ze zich schamen voor de overlast die ze veroorzaken met de dood van hun zoon.

Als hij weer terug is bij de auto, beveelt hij de twee andere agenten weer uit te stappen, hetgeen ze met zichtbare tegenzin doen.

'Ik rij naar het ziekenhuis,' zegt hij luid tot de groep mensen die met uitdrukingsloze gezichten alles hebben gadeslagen. 'Deze twee heren blijven hier om vragen te stellen. Alstublieft, werk met ons mee. Vertel het ons als je iets hebt gezien of gehoord, als je een vermoeden hebt, als je dingen zijn opgevallen. We willen allemaal dat degene die dit gedaan heeft zo snel mogelijk wordt opgepakt. We moeten onze gemeenschap beschermen en dat kan alleen als we met elkaar samenwerken. We hebben één gezamenlijk doel en dat is de moordenaar van Luis vinden.'

Nu knikken er dan toch een paar mensen.

'Bedenk goed...,' zegt Sixto. Hij laat zijn stem dalen. 'De volgende kan jouw zoon zijn.'

4

Eerder die dag

Maarten heeft zijn auto gisterenavond op loopafstand van de kerk gezet, buiten de route van de feestelijke optocht. Het kost ons nog behoorlijk wat tijd om er te komen. Eerst omdat we ons door de dichte menigte heen moeten worstelen, vervolgens omdat Maarten, zoals altijd, voortdurend staande wordt gehouden door mensen die zijn kerk bezoeken. Al meer dan dertig jaar leidt hij de parochie van de Santísima Trinidad, de Allerheiligste Drie-eenheid, die meer dan zeventigduizend zielen telt.

De gelovigen willen zijn ring kussen of vragen hem zijn hand even op het hoofd van een zoon of dochter te leggen, bij wijze van zegening. Dat voortdurende kussen van zijn ring ondergaat Maarten altijd met een toegeeflijke glimlach rond zijn lippen, als iets wat nu eenmaal hoort bij de rol die hij binnen deze gemeenschap vervult. Het zegenen van de kinderen, dat ik hem talloze malen heb zien doen, voert hij iedere keer weer met de grootste ernst en toewijding uit. Hoewel de ontmoetingen nooit lang duren, weet hij de indruk te wekken er op dat moment helemaal voor die persoon te zijn en alle tijd van de wereld te hebben. Ik kan me goed voorstellen dat hij enorm geliefd is onder zijn parochianen en dat de mensen opzien tegen zijn definitieve terugkeer naar Nederland volgend jaar.

Wat zal ik het hier missen, denk ik als we door de drukke straten naar de auto lopen.

De paar dagen die ik elke maand in La Paz doorbracht, zijn telkens een soort minivakantie voor me geweest. Tiahuanaco is echt ver verwijderd van de bewoonde wereld, de wifi laat vaak te wensen over en het valt niet altijd mee om daar als enige buitenlander rond te lopen. Inmiddels weet ik in La Paz een paar backpackerscafés met snel internet, goed eten en goedkoop bier dat in pullen van een halve liter wordt geserveerd.

Meestal drink ik er nét eentje te veel, waardoor ik in een lichte roes en niet helemaal in een rechte lijn terug naar mijn slaapplaats loop.

Ik hou ervan hier overdag door de straten vol bedrijvigheid te struinen. Overal zie je straathandelaren, schoenpoetsers, mensen met handkarren die hun waar aan de man proberen te brengen en hoor je flarden indiaanse muziek of *vallenatos* vanuit de winkels. Niemand kijkt verbaasd op als een indiaans stel voorbijloopt met een bepakte lama, op weg naar de markt met hun aardappels of bonen. Ik dwaal eindeloos rond op de uitgestrekte markten waar waarzeggers gesmolten tin in een bak met koud water gooien en aan de gestolde vorm het lot van hun klant aflezen. De voor Bolivia zo typische kleurrijke stoffen worden overal aangeboden. Er is kleding en goedkoop speelgoed uit China te koop, en tegen elke kwaal die je maar kunt verzinnen zijn er huis-tuin-en-keukenmiddeltjes verkrijgbaar: gedroogde lamafoetussen, potjes met ondefinieerbare poeders in alle kleuren van de regenboog, bundels takken met bladeren en zakjes kruiden en natuurlijk de enorme zakken vol coca-bladjes.

Zelf heb ik ook altijd een zakje cocobladdjes bij me, niet zozeer voor eigen gebruik als wel om uit te kunnen delen.

Soms eet ik staand op straat een geroosterde maiskolf, omdat ik de heerlijke geuren die opstijgen van de barbecues niet kan weerstaan, of drink ik een smoothie van alfalfa en quinoa – al duizenden jaren een superfood hier.

Altijd trek ik veel bekijks, omdat ik met kop en schouders boven werkelijk iedereen uitsteek. Mensen nemen gevraagd en ongevraagd foto's van me, willen een selfie met me, en ik heb meer dan eens handtekeningen uitgedeeld omdat sommigen denken dat ik een beroemdheid ben. Inmiddels heb ik zo vaak op de markt rondgelopen, dat ik een bekende verschijning ben geworden.

Volgens de vele likes en reacties op mijn Facebookpagina zie ik er op mijn best uit: mijn korte haar bijna wit door de felle zon, het blonde ringbaardje dat ik zorgvuldig trim, mijn gebruinde gelaat waardoor mijn diepgroene ogen eruit lijken te springen, de wat rode wangen en mijn slanke postuur.

Op zondag voetbal ik mee met de andere leden van het instituut, maar zelfs na al die maanden houd ik dat door de ijle lucht op deze hoogte

nooit lang vol, alhoewel ik hier veel beweging heb. In Tiahuanaco leggen Nayra en ik grote afstanden te voet af naar moeilijk bereikbare gemeenschappen en verrichten we veel fysieke arbeid. Maar toch sta ik op het veld al na een minuut of tien voorovergebogen te hijgen, mijn handen rustend op mijn bovenbenen. Helaas heb ik de hoge verwachtingen die ze hadden van mijn Nederlandse voetbalkwaliteiten – ze hebben het hier nóg over ‘Basti’, ‘Rihard’ en ‘Goeli’ – nooit waar kunnen maken.

Gisterenavond hebben Maarten en ik samen nog naar een wedstrijd van het Nederlands elftal gekeken. Ik droeg mijn hier op de markt gekochte oranje poncho en had mijn wangen rood-wit-blauw geschminkt. We keken de wedstrijd op mijn laptop met op de achtergrond het altijd licht hysterische radiocommentaar van Jack van Gelder.

Ditmaal was ik alleen naar La Paz gekomen. Een enkele keer gaan Nayra en ik samen, maar zij verblijft dan bij een van haar vele familieleden in El Alto, de semilegale megawijk die buiten La Paz ontstaan is, op een plateau waar bijna altijd een gemeen gure wind waait en het een stuk kouder is dan in de vallei waar La Paz ligt.

Het is heel bijzonder om met Nayra door La Paz te lopen. Ze bezit de onuitputtelijke nieuwsgierigheid als van een toerist in eigen land en vraagt voortdurend tekst en uitleg aan mensen op de markt of in een winkel als ze iets niet begrijpt of ergens het fijne van wil weten. Mij legt ze van alles uit, trots als ze is op haar indiaanse cultuur, en ze laat me dingen eten of drinken die ik nooit had durven proeven als ik alleen was geweest.

Wat mij betreft zouden deze zwerftochten met haar aan mijn zijde eindeloos mogen duren.

Onze tochten eindigen doorgaans in een fijn lokaal restaurant. Eén keer heb ik *cuy* gegeten: boven een vuur van houtskool geroosterde cavia met mais, grote tuinbonen en aardappelen. Er zijn bepaalde mensen thuis in Wageningen aan wie ik dat maar beter niet kan vertellen, vooral omdat ik al jaren vegetariër ben – niet zo principieel naar nu blijkt. Op haar beurt kan Nayra het zich niet voorstellen dat wij deze beestjes in Nederland als huisdier in een kooitje houden en ze omringen met de beste zorg en een uitgekiend dieet – en zelfs naar een dure dierenarts brengen als ze iets mankeren.

Ik probeer het afscheid van Nayra op zulk soort dagen altijd wat te

rekken, maar vroeg of laat komt het moment dat ze toch echt naar haar familie in El Alto moet. En ik ga dan naar Maarten – of padre Martín zoals iedereen hier hem noemt.

Hij is geboren en opgegroeid in Elst, net als ik. Om het jaar komt hij voor zes weken naar Nederland om zijn familie te bezoeken en om contact te houden met de congregatie waartoe hij behoort, de augustijner gemeenschap.

Als we bij de parkeerplaats zijn aangekomen, zet Maarten zijn tas op de grond. Met zijn volle gewicht leunt hij tegen de auto, alsof hij bang is om te vallen.

‘Gaat het, Maarten?’ vraag ik.

‘Jawel, jawel,’ probeert hij me gerust te stellen.

Ik zie zijn enorme vermoeidheid. Hij is plots een oude man geworden, vind ik, alsof hij zijn professionele masker heeft afgezet en nu zijn ware gezicht laat zien.

‘Wat een geschiedenis dit,’ zegt hij.

Ik moet terugdenken aan zes maanden geleden. Maarten kwam me ophalen van het vliegveld – en wat was ik blij een vertrouwd iemand te zien na mijn lange reis.

Maarten volgt blijkbaar dezelfde gedachtegang.

‘Je verblijf hier eindigt zoals het begonnen is. Met een dood kind.’